MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(KOMPETENZA KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tal-21 ta' Ottubru, 2003

Rikors Numru. 4/2003/1

Simon Gallard
versus
L-Onorevoli Prim'Ministru; l-Avukat {enerali tar-Repubblika; il-Kummissarju tal-Pulizija; l-Uffi`jal Prin`ipali ta' l-Immigrazzjoni; id-Direttur tad-Dipartiment ta`-~ittadinanza u ta' l-*Expatriates*

F'dawn il-pro`eduri r-rikorrent qieg]ed jitlob rimedju biex jit]arsu drittijiet fondamentali tieg]u m]arsa ta]t il-Kostituzzjoni ta' Malta [il-Kostituzzjoni] u l-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fondamentali [il-Konvenzjoni].

Ir-Rikors

Fir-rikors ippre\entat fl-14 ta' Frar 2003, li bih infet]u dawn il-pro`eduri, ir-rikorrent fisser illi hu kien wasal Malta fi Frar ta' l-2000 u kellu relazzjoni ma' `erta Giselle Portelli. Minn din ir-relazzjoni twieldet tifla, Karen Ann. Illum din ir-relazzjoni ntemmet. Aktar minn xahar qabel ma nfet]u

dawn il-pro`eduri tallum, ir-rikorrent kien g]amel talba b’rikors ie]or quddiem is-Sekond’Awla tal-Qorti ~ivili sabiex il-kura u l-kustodja tat-tifla jkunu fdati lilu, i\da sa meta ippre\enta r-rikors tallum ir-rikors ippre\entat quddiem is-Sekond’Awla tal-Qorti ~ivili ma kienx iddekretat u lanqas tqieg]ed g]as-smig].

Ir-rikorrent kien akku\at li e\er`ita professjoni u/jew ]adem xi xog]ol ming]ajr li`enza mill-ministru responsabbli g]all-immigrazzjoni. Wara li saret ammissjoni mir-rikorrent, il-Qorti tal-Ma[istrati fit-8 t’Ottubru 2002 qeg]ditu ta]t *probation order* g]al sena, i\da, min]abba d-dritt fondamentali tar-rikorrent g]at-tgawdija ta’]ajja familjari, il-qorti ma ordnatx li jitke``a minn Malta.

Sabiex joqg]od g]all-*probation order* u g]al-li[ijiet ta’ Malta, ir-rikorrent g]amel talba lid-Dipartiment ta`-~ittadinanza u l-*Expatriates* sabiex jing]ata permess tax-xog]ol u jkun jista’ ja]dem f’Malta biex i\omm lilu nnifsu u lil bintu. Minkejja dan, id-dipartiment kemm-il darba naqas milli jo]ro[permess tax-xog]ol, g]ax ikun je]tie[il-kunsens ta’ l-Uffi``ju ta’ l-Immigrazzjoni, u dan l-uffi``ju ma hux qieg]ed jag]ti l-kunsens, g]al ra[unijiet li, fil-fehma tar-rikorrent, ma humiex bi\\ejjed.

Dan wassal g]al sitwazzjoni fejn ir-rikorrent huwa m`a]]ad milli jkun jista’ jmantni lilu nnifsu u lil bintu minuri.

Qieg]ed ji[i wkoll im`a]]ad milli jgawdi d-drittijiet tieg]u ta’ [enitur u ta’ missier fil-kuntest ta’]ajja familjari, mill-jedd li jkollu a``ess g]al qorti, u milli jgawdi d-dritt tieg]u li ja]dem meta ma g]andux ikun mi\mum milli jag]mel hekk, g]ax ma hemmx ra[unijiet bi\\ejjed fil-li[i biex l-Uffi`jal ta’ l-Immigrazzjoni ji`]adlu t-talba biex jing]ata permess tax-xog]ol. Id-dritt tar-rikorrent illi ja]dem huwa m]ares ta]t l-artt. 1(1), 7 u 12 tal-Kostituzzjoni, l-artt. 2, 3, 6, 7 u 10 tal-Konvenzjoni Internazzjonali tad-Drittijiet Ekonomi`i, So`jali u Kulturali, u l-art. 1 tal-Karta So`jali Ewropea.

L-g]emil u d-de`i\joni ta’ l-awtorità jiksru l-art. 3 tal-Konvenzjoni u l-art. 36 tal-Kostituzzjoni g]ax jo]olqu trattament inuman u degradanti.  Barra minn hekk, jiksru wkoll id-dritt g]at-tgawdija tal-]ajja familjari m]arsa ta]t l-art. 8 tal-Konvenzjoni u ta]t l-art. 32(`) tal-Kostituzzjoni.

Hemm ukoll ksur ta’ l-art. 45 tal-Kostituzzjoni u ta’ l-artt. 1, 13 u 14 tal-Konvenzjoni, min]abba n-nuqqas ta’]arsien ta’ l-obbligi po\ittivi ta’ l-istat, u tad-dritt ta’]arsien kontra

diskriminazzjoni u d-dritt g]al rimedju domestiku effettiv. Hemm ukoll ksur tad-dritt tar-rikorrent g]at-tgawdija tal-]wejje[tieg]u m]ares ta]t l-art. 37 tal-Kostituzzjoni u l-art. 1 ta' l-ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni. Barra minn hekk, inkiser ukoll id-dritt g]al smig] xieraq ta]t l-art.6(1) tal-Konvenzjoni.

Ir-rikorrent ikompli jfisser illi fil-ka\ ta' **Beharrab kontra l-Olanda**[1] — ka\ li kellu meritu jixbah dak tal-ka\ tallum, u fejn ir-rikorrent kien ilmenta illi "*he needed an independent residence permit in order to fulfil his moral and legal obligations as a father*" — il-Qorti Ewropea g]ad-Drittijiet tal-Bniedem [il-Qorti Ewropea] kienet qalet illi "*it follows from the concept of family on which Article 8 is based that a child born of such a union is* ipso jure *part of that relationship; hence, from the moment of the child's birth and by the very fact of it, there exists between him and his parents a bond amounting to family life, even if the parents are not then living together*". Fil-ka\ ta' **Ciliz kontra l-Olanda**[2] il-Qorti Ewropea kompliet tg]id illi l-istat g]andu l-obbligu "*to ensure that family life between parents and children can continue after divorce, and to refrain from measures which cause family ties to rupture*".

L-intimati mhux biss ma]arsux dawn l-obbligi i\da wasslu g]all-ksur tar-rabtiet tar-rikorrent b]ala missier min]abba deportazzjoni *de facto*, g]ax ra[el barrani li ma jistax ja]dem f'Malta ma jistax imantni lilu nnifsu f'pajji\na. Dan huwa trattament inuman u degradanti g]ax jo]loq u[ig] u sofferenza ta' grad g]oli u huwa ta' umiljazzjoni g]ar-rikorrent li kellu jitlob l-g]ajnuna biex jeg]leb il-problemi psikolo[i`i li n]olqulu.

In-nuqqas ta' l-istat li j]ares dawn l-obbligi jo]loq ukoll diskriminazzjoni min]abba l-post ta' l-ori[ini tar-rikorrent, g]ax jing]ata trattament differenti lil missirijiet maltin u lil dawk barranin, u huwa ta']sara wkoll g]all-interessi tal-minuri, kif imfisser fil-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tat-Tfal. Dan kollu g]andu jitqies ukoll fil-kuntest illi r-rikorrent huwa *professional diving instructor* u g]alhekk isibha iebsa li je\er`ita l-professjoni tieg]u fl-Ingilterra, fejn ikun ukoll imbieg]ed minn bintu.

---

1 Ka\ nru 3/1987/126/177.

2 Ka\ nru 29192/95.

Ir-rikorrent ig]id ukoll illi t-tariffi tal-qorti sabiex persuna tippre\enta kaw\a kostituzzjonali hija g]olja wisq. Hu ma huwiex f'qag]da finanzjarja li j]allas `erti ammonti g]ax, min]abba fl-g]emil ta' l-awtoritajiet intimati, ma g]andux mezz ta' d]ul u ta' qlig]. Dan huwa bi ksur ta' l-art. 13 tal-Konvenzjoni g]ax ir-rikorrent ma hux qieg]ed jing]ata possibbiltà li jidher quddiem qorti u jing]ata rimedju effettiv. In-nuqqas ta' rimedju effettiv jidher ukoll fil-kuntest tal-fatt illi l-li[i tag]na ma tag]tix mezz sabiex ji[u sfidati u ikkontestati l-*immigration policies* f'pajji\na.
Kompla jfisser illi l-li`enza tieg]u ta' *diving instructor* titqies b]ala "*possession*" g]all-g]anijiet ta' l-art. 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni. Il-kelma "*possession*" kienet imfissra hekk fil-ka\ ta' **Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH kontra l-Olanda**[3].
The Court recalls that the notion "possessions" (in French: *biens*) in Article 1 of Protocol No. 1 has an autonomous meaning which is certainly not limited to ownership of physical goods: certain other rights and interests constituting assets can also be regarded as "property rights", and thus as "possessions", for the purposes of this provision.
Fil-ka\ ta' **Fredin kontra l-Isvezja**[4] l-Qorti Ewropea kienet qieset b]ala "*possession*" li`enza biex ji[i estratt i\-\rar. Dan juri illi li`enza biex tg]allem kif tog]dos hija "*possession*" ukoll g]ax minnha ji[i l-qlig] tar-rikorrent, li g]alhekk g]andu jgawdi mill-]arsien tal-li[ijiet imsemmija fuq: ladarba r-rikorrent ma hux qieg]ed jit]alla jinqeda bil-li`enza tieg]u biex ig]allem u ja]dem, b'hekk qieg]ed ji[i m`a]]ad mill-istess "*possession*" daqslikieku din itte]ditlu g]al kollox. Mela, ig]id ir-rikorrent, i`-`a]da tal-permess tax-xog]ol qieg]da ``a]]du mit-tgawdija tal-beni tieg]u, bi ksur tal-li[i u tal-Kostituzzjoni.
Fl-a]]arnett, ir-rikorrent ig]id ukoll illi ma ng]atax smig] xieraq f'de`i\joni dwar id-drittijiet u l-obbligi `ivili tieg]u, kif irid l-art. 6(1) tal-Konvenzjoni, li jrid ukoll li jkun hemm "*equality of arms*". Ma t]arsux il-prin`ipji tal-[ustizzja naturali, partikolarment *audi alteram partem*, meta ttie]du

---

3 Ka\ nru 43/1993/438/517, para. 53.

4 Ka\ nru 29/1989/189/249.

d-de`i\jonijiet ta’ l-Uffi``ju g]all-Immigrazzjoni u tad-Dipartiment ta`-~ittadinanza u ta’ l-*Expatriates*.

It-Talbiet tar-Rikorrent

G]al dawn ir-ra[unijiet ir-rikorrent talab illi din il-qorti tag]tih ir-rimedji li jidhrulha xierqa biex tara li jit]arsu l-jeddijiet fondamentali tieg]u m]arsa ta]t l-artt. 32(`), 36 u 45 tal-Kostituzzjoni u l-artt. 1, 3, 8, 13 u 14 tal-Konvenzjoni, billi, fost]wejje[o]ra:

1. tordna lill-Uffi``ju g]all-Immigrazzjoni, lid-Dipartiment ta`-~ittadinanza u l-*Expatriates*, u lill-awtoritajiet kompetenti sabiex jo]or[u permess tax-xog]ol lir-rikorrent *pendente lite*; u
2. tg]id illi d-de`i\jonijiet me]uda mill-intimati jiksru d-drittijiet tar-rikorrent;

a. g]al smig] xieraq;
b. g]al]arsien minn trattament inuman u degradanti;
c. g]al rispett g]all-]ajja familjari;
d. g]al rimedju domestiku effettiv;
e. g]al]arsien tat-tgawdija tal-proprjetà tieg]u; u
f. g]al]arsien minn diskriminazzjoni.

Talab ukoll kumpens ta]t l-artikoli relevanti tal-Konvenzjoni.

It-Twe[iba ta’ l-Intimati

L-intimati wie[bu hekk:

1. il-Prim Ministru u l-Kummissarju tal-Pulizija ma humiex kontraditturi le[ittimi g]al din l-azzjoni g]ax xejn ma [ie allegat kontra tag]hom, u ma saret allegazzjoni ta’ ebda nuqqas li huma jistg]u jkunu marbuta li jwie[bu g]alih minflok]addie]or;
2. it-talbiet l-o]ra tar-rikorrent ma jistg]ux jintlaqg]u, g]al dawn ir-ra[unijiet:

a. safejn mibnija fuq in-nuqqas li r-rikorrent jing]ata permess tax-xog]ol, it-talbiet tieg]u huma infondati u joqorbu lejn il-fierag], g]ax it-talba li kienet saret mis-so`jetà *Sport Diving Limited* sabiex ir-rikorrent ikun jista’ ja]dem mag]ha b]ala *diving instructor* ma kinitx segwita minn dik is-so`jetà li baqg]et ma ipprovdietx id-dokumenti me]tie[a dwar ir-rikorrent mill-*Hyparbaric Unit* tad-Dipartiment tas-Sa]]a, li t]ares dak li g]andu x’jaqsam mas-sa]]a pubblika fl-attività tal-g]addasa;
b. il-fatt illi r-rikorrent kellu tifla barra \-\wie[u barra relazzjoni stabbli ta’ ko-abitazzjoni minn mara maltija ma

jfissirx illi hemm]ajja ta’ familja bejnu u t-tifla jew ommha; g]alhekk ir-rikorrent ma jistax jistrie] fuq id-dritt tieg]u g]al]ajja tal-familja biex jibni l-pretensjoni tieg]u illi g]andu jing]ata permess biex ja]dem f’Malta, ukoll g]ax minn imkien fit-talba tieg]u ma jirri\ulta illi tassew hemm]ajja ta’ familja;

c. ir-rikorrent ma g]andu ebda dritt fondamentali illi ja]dem f’pajji\ barrani, u d-dritt g]all-]ajja privata u tal-familja ma jo]loqx dak id-dritt; barra minn hekk, ir-rikorrent ma tke``iex minn Malta, u g]alhekk ma huwiex qieg]ed jin\amm mill-awtoritajiet pubbli`i Maltin milli jkollu]ajja familjari ma’ bintu f’Malta;

d. il-kondizzjoni illi l-li`enza biex ta]dem ta’ *diving instructor* trid tkun im[edda minn \mien g]al \mien, u illi tista’ wkoll ma ti[[eddidx jekk ma jing]atawx id-dokumenti me]tie[a lill-awtoritajiet tas-sa]]a pubblika, ma hix ksur tad-dritt ta’ proprjetà;

e. fir-rikors ma jing]ad xejn illi — jekk jitwemmen — jista’ jwassal g]all-konklu\joni illi r-rikorrent ing]ata trattament inuman jew degradanti; u

f. ir-rikorrent ma kienx im`a]]ad mid-drittijiet fondamentali l-o]ra msemmija minnu, fosthom id-dritt g]al smig] xieraq, rimedju effettiv, u]arsien minn diskriminazzjoni; u

3. it-talba biex il-qorti tordna lill-awtoritajiet jo]or[u permess tax-xog]ol provvi\orju qabel is-smig] tal-kaw\a hija nieqsa minn kull “fondament [uridiku” u ma tid]olx fil-kompetenza kostituzzjonali tal-qorti.

Fin-nota tieg]u tas-6 t’Awissu 2003 ir-rikorrent stqarr illi jaqbel ma’ l-ewwel e``ezzjoni ta’ l-intimati, li tg]id illi l-Prim Ministru u l-Kummissarju tal-Pulizija ma humiex kontraditturi le[ittimi. Il-qorti g]alhekk te]les lill-Prim Ministru u lill-Kummissarju tal-Pulizija mill-]arsien tal-[udizzju.

G]andu jing]ad ukoll illi, billi l-qorti tat id-direttivi me]tie[a biex lill-partijiet [eg]lithom imexxu b’]effa, dan il-ka\ sejjer jinqata’ fi \mien relativament qasir ta’ ftit aktar minn tmien xhur, u g]alhekk ma hemmx il-]tie[a tar-rimedju *pendente lite* li talab ir-rikorrent.

Il-Fatti tal-Ka

Il-fatti li wasslu g]al dan il-ka\ [raw hekk:

Ir-rikorrent, li huwa `ittadin tar-Renju Unit, huwa kwalifikat b]ala *diving instructor*. Peress i\da li ma kellux dak li kien me]tie[ biex ikun jista' ja]dem ta' *diving instructor* f'pajji\u, [ie hawn Malta. }adem g]al xi \mien ming]ajr permess; eventwalment, fil-15 ta' Di`embru 2000, wara talba minn min kien i]addmu skond il-pro`edura g]all-]ru[tal-permessi, ing]atalu l-permess[5], li kien jiswa biss sal-21 ta' Jannar 2001. Il-permess re[a' [[edded fis-27 ta' Lulju 2001[6], b'se]] sal-31 ta' Jannar 2002, i\da t]assar fit-28 ta' Awissu 2001 billi min kien i]addmu temmlu l-impjieg.

G]andu jing]ad illi l-permess biex ta]dem ta' *diving instructor* ma jin]ari[x darba g]al dejjem i\da bil-kondizzjoni li ji[[edded minn \mien g]al \mien, sabiex l-awtoritajiet ikunu jistg]u jikkonfermaw perjodikament illi min jing]ata l-permess ikun f'kondizzjoni fi\ika u ta' sa]]a tajba biex ikun jista' jag]mel dan ix-xog]ol ming]ajr perikolu. Wara li kien skada l-permess ir-rikorrent baqa' ja]dem, g]alkemm issa bla permess.

Xi \mien wara li [ie Malta r-rikorrent kellu relazzjoni ma' mara Maltija. Wara xi tliet xhur li kienu jafu lil xulxin ir-rikorrent mar joqg]od ma' din il-mara u hi]ar[et tqila. Ir-relazzjoni tag]hom i\da]\ienet wara ftit, u nfirdu qabel ma twieldet it-tarbija. Kien hemm ukoll episodju fejn ir-rikorrent bi vjolenza g]amel]sara fil-proprjetà tal-mara. Ittie]du pro`eduri kriminali kontra tieg]u kemm talli g]amel il-]sara u kif ukoll talli]adem ming]ajr il-permessi me]tie[a, u wara ammissjoni tqieg]ed g]al sena fuq *probation*, i\da l-qorti ma ordnatx li jkun deportat g]ax waqt is-smig] kien issottometta illi kellu jedd g]al]ajja ta' familja ma' bintu, li issa kienet twieldet. Ladarba l-omm ma kinitx mi\\ew[a u l-missier ma g]arafx it-tarbija kif irid l-art. 87 tal-Kodi`i ~ivili, fuq l-att tat-twelid tni\\el illi l-missier ma hux mag]ruf. Billi fuq ir-rikorrent kienet tqieg]det kondizzjoni illi ma jersaqx lejn l-omm, hu ma kienx jaf meta welldet u lit-tarbija ma rahiex. G]amel rikors quddiem is-Sekond'Awla tal-Qorti ~ivili biex il-kura u l-kustodja tat-tarbija jing]ataw lilu biss, i\da, sakemm inbdew dawn il-pro`eduri tallum, ma kienx ing]ata dikriet fuq dak ir-rikors.

---

5 *Fol.* 34.

6 *Fol.* 40.

Wara li ng]atat is-sentenza ta’ *probation*, ir-rikorrent kien tke``a mill-impjieg li kellu, fejn kien qed ja]dem bla permess. Sab lil min kien lest li jimpjegah, u dan fit-13 ta’ Novembru 2001 g]amel talba lid-Dipartiment ta`-~ittadinanza u l-*Expatriates* g]all-permess me]tie[. Il-bord li jqis it-talbiet g]all-permessi approva t-talba fil-5 ta’ Lulju 2002; billi, i\da, mat-talba g]all-permess ma ntbag]tux id-dokumenti kolha me]tie[a, it-talba ma setg]etx tintlaqa’. Meta ra li baqa’ ma ng]atalux il-permess, ir-rikorrent feta] dawn il-pro`eduri tallum.

Ir-rikorrent qieg]ed jilmenta mill-ksur ta’ aktar minn dritt fondamentali wie]ed, u l-qorti sejra issa g]alhekk tqis wa]da wa]da l-kwistjonijiet imqanqla mir-rikorrent.

Dwar il-Jedd g]al Smig] Xieraq

Ir-rikorrent qieg]ed jilmenta minn ksur tal-jedd tieg]u g]al smig] xieraq, im]ares ta]t l-art. 6(1) tal-Konvenzjoni:

(1) Fid-de`i\joni tad-drittijiet `ivili u ta’ l-obbligi tieg]u jew ta’ xi akku\a kriminali kontra tieg]u, kul]add huwa intitolat g]al smig] imparzjali u pubbliku fi \mien ra[onevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b’li[i. Is-sentenza g]andha ting]ata pubblikament i\da l-istampa u l-pubbliku jista’ ji[i esklu\ mill-pro`eduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, ta’ l-ordni pubbliku jew tas-sigurtà nazzjonali f’so`jetà demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-]ajja privata tal-partijiet hekk te]tie[, jew safejn ikun rigoro\ament me]tie[fil-fehma tal-qorti f’`irkostanzi spe`jali meta l-pubbli`ità tista’ tippre[udika l-interessi tal-[ustizzja.

L-ilment tar-rikorrent huwa li ma ng]atax smig] xieraq kemm mill-Uffi``ju g]all-Immigrazzjoni kif ukoll mid-Dipartiment ta`-~ittadinanza u l-*Expatriates* g]ax dawn ma ]arsux il-prin`ipju *audi alteram partem* meta idde`idew li ma jag]tuhx il-permess li ntalab f’ismu biex ikun jista’ ja]dem.

Fil-fehma tal-qorti, it-talba tar-rikorrent biex il-qorti tg]id illi ma ng]atax smig] xieraq hija intempestiva g]al \ew[ra[unijiet.

L-ewwelnett it-talba tieg]u g]all-]ru[tal-permess ma ntlaqg]etx mill-awtoritajiet g]ax dawn, min]abba nuqqas ta’ min g]amel it-talba, ma kellhomx f’idejhom id-dokumenti me]tie[a. Ir-rikorrent kien imissu ra li l-awtoritajiet ikunu

ng]ataw id-dokumenti kollha me]tie[a biex jistg]u jqisu t-talba tieg]u qabel ma jifta] dawn il-pro`eduri.
Tassew illi x-xhud Raymond Ciancio, li kien g]amel it-talba f'isem is-so`jetà *Sport Diving Limited* (li wara bidlet isimha g]al *Aqua Bubbles Ltd*) biex tkun tista' t]addem lir-rikorrent, xehed illi mat-talba kien ippre\enta d-dokumenti kollha, i\da mix-xhieda tieg]u stess]are[illi dan ix-xhud ma kienx jaf illi kienet intbag]tet ittra mill-awtoritajiet lill-*financial controller* tas-so`jetà b'talba g]al aktar dokumenti, li, g]ax ma kienx jaf biha, baqa' ma ]ax azzjoni dwarha. Il-qorti g]alhekk toqg]od fuq ix-xhieda ta' Joseph Treeby Ward, direttur tad-Dipartiment ta`-~ittadinanza u *Expatriates*, illi t-talba g]all-]ru[tal-permess ma setg]etx timxi min]abba n-nuqqas ta' min g]amel it-talba li jipprovdi d-dokumenti kollha me]tie[a.
Tassew ukoll illi d-dokumenti me]tie[a setg]u jinkisbu ming]and dipartiment ie]or tal-gvern, u d-dipartimenti tal-gvern, aktar u aktar illum fi \mien ta' komunikazzjoni elettronika, imisshom jorganizzaw ru]hom a]jar biex jaqdu lin-nies billi dokumenti interni ji[bruhom ming]and xulxin flok i[ieg]lu bniedem idur id-dipartimenti kollha. Din i\da hija aktar kwistjoni ta' mal-amministrazzjoni milli ta' ksur ta' drittijiet fondamentali.
It-tieni ra[uni hija illi, jekk tassew kien hemm nuqqas tad-dipartimenti tal-gvern li j]arsu l-prin`ipju *audi alteram partem*, ir-rikorrent kellu rimedju ordinarju ta]t l-art. 469A(1)(*a*) u (*b*)(ii) tal-Kodi`i ta' Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili, u g]alhekk ma kellux g]alfejn imexxi b'dawn il-pro`eduri tallum.
Il-qorti g]alhekk ma tqisx aktar it-talba tar-rikorrent biex issib li kien hemm ksur tal-jedd g]al smig] xieraq.

Dwar il-Jedd g]al }arsien minn Trattament Inuman jew Degradanti

Ir-rikorrent qieg]ed jilmenta minn ksur tal-jedd tieg]u g]al }arsien minn Trattament Inuman jew Degradanti, im]ares ta]t l-art. 36 tal-Kostituzzjoni:

36. (1) }add ma g]andu jkun asso[[ettat g]al piena jew trattament inuman jew degradanti.

u ta]t l-art. 3 tal-Konvenzjoni:

}add ma g]andu jkun asso[[ettat g]al tortura jew g]al trattament jew piena inumana jew degradanti.

Ir-rikorrent qieg]ed ig]id illi ng]ata trattament inuman jew degradanti g]ax]assu mu[ug] u umiljat meta ma t]alliex ja]dem biex ikun jista' j\omm lil bintu.

Biex jitqies inuman jew degradanti t-trattament li minnu jsir ilment irid jil]aq livell qawwi ta' serjetà u gravità, kif fissret il-Qorti Ewropea fil-ka\ ta' **A kontra r-Renju Unit**:

1. The Court recalls that ill-treatment must attain a minimum level of severity if it is to fall within the scope of Article 3. The assessment of this minimum is relative: it depends on all the circumstances of the case, such as the nature and context of the treatment, its duration, its physical and mental effects and, in some instances, the sex, age and state of health of the victim.[7]

Il-qorti ma tqisx illi l-fatt illi r-rikorrent ma jistax ja]dem huwa forma ta' trattament inuman jew degradanti. Li kien hekk, kull min hu bla xog]ol, u jkollu jirrikorri g]as-servizzi so`jali jew g]all-g]ajnuna privata biex ikun jista' jg]ix, jista' jfittex ta]t dan l-artikolu. L-obbligu ta' l-istat li jipprote[i x-xog]ol ta]t l-art. 12 tal-Kostituzzjoni ma jo]loq ebda jedd esegwibbli f'qorti[8].

Ir-rikorrent i\da qieg]ed ig]id ukoll illi n-nuqqas ta']ru[tal-permess biex ja]dem huwa daqslikieku deportazzjoni *de facto* li tifirdu minn bintu. Fil-fehma tal-qorti, din il-kwistjoni hija marbuta mal-kwistjoni tal-jedd g]al rispett g]all-]ajja familjari, u, fil-fehma tal-qorti, ma tqanqalx kwistjoni separata[9]. G]alhekk sejra tqis dan l-ilment ta]t il-jedd g]al rispett g]all-]ajja familjari.

Il-Jedd g]al Rispett g]all-}ajja Familjari

Ir-rikorrrent qieg]ed jilmenta wkoll minn ksur tal-jedd tieg]u g]al rispett g]all-]ajja familjari, im]ares ta]t l-art.8 tal-Konvenzjoni:

(1) Kul]add g]andu d-dritt g]ar-rispett tal-]ajja privata tieg]u u tal-familja tieg]u, ta' daru u tal-korrispondenza tieg]u.

(2) Ma g]andux ikun hemm ind]il minn awtorità pubblika dwar l-e\er`izzju ta' dan id-dritt ]lief dak li jkun skond il-li[i u li jkun me]tie[ f'so`jetà demokratika fl-interessi tas-sigurtà nazzjonali, sigurtà pubblika jew il-[id ekonomiku tal-pajji\,

---

7 Ka\ nru 100/1997/884/1096, para. 20.

8 Art. 21 tal-Kostituzzjoni.

9 Ara l-ka\ ta' **Olsson kontra l-Isvezja (Nru 1)**, ka\ nru 2/1987/125/176, para. 86.

biex ji[i evitat id-di\ordni jew l-eg]mil ta’ delitti, g]all-protezzjoni tas-sa]]a jew tal-morali, jew g]all-protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta’]addie]or.

Ir-rikorrent qieg]ed ig]id illi, g]ax ma jistax ja]dem u jaqla’ l-g]ixien, hu ma jistax jibqa’ hawn Malta biex ikun]dejn bintu; g]alhekk il-]ajja tal-familja tieg]u qieg]da titfarrak, bi ksur tal-jedd im]ares ta]t l-art. 8 tal-Konvenzjoni.

Essenzjalment, it-te\i tar-rikorrent hija li min ji[i hawn Malta u jkollu tarbija minn barra \-\wie[, awtomatikament, u irrispettivament minn dak kollu li jg]idu u jridu l-li[ijiet kollha tal-pajji\, u irrispettivament minn jekk g]andux il-kwalifiki me]tie[a, u irrispettivament mill-kondotta tieg]u, g]andu dritt awtomatiku u fondamentali li jing]ata permess biex ja]dem.

Naraw issa jekk dan il-jedd jo]ro[x mid-dispo\izzjonijiet ta’ l-art. 8.

Il-jedd im]ares ta]t dan l-artikolu huwa dak g]al]ajja tal-familja. G]alhekk qabel xejn irridu naraw jekk hemmx relazzjoni ta’ familja bejn ir-rikorrent u t-tifla minuri. L-att tat-twelid tat-tifla juri illi missierha ma hux mag]ruf. Ir-rikorrent qieg]ed ig]id illi huwa l-missier, u sejjer jifta] kaw\a kontra d-Direttur tar-Re[istru Pubbliku u kontra l-omm f’isimha u f’isem it-tifla biex jitlob li l-qorti tg]id illi huwa l-missier u g]alhekk tordna korrezzjoni fl-att tat-twelid. Din il-kaw\a g]adu ma feta]hiex g]ax ig]id illi ma g]andux flus. G]alhekk l-att ta’ twelid g]adu ma jurix li r-rikorrent tassew huwa l-missier.

Il-prova tal-filjazzjoni ta’ l-ulied naturali ssir kif ig]id l-art. 87 tal-Kodi`i ~ivili:

87. (1) Wie]ed jista’ jag]raf b’ibnu tifel ille[ittimu fl-att tat-twelid, jew b’att ie]or pubbliku, qabel jew wara t-twelid.

(2) Kull dikjarazzjoni ta’ paternità jew maternità mag]mula xort’o]ra minn wie]ed mill-[enituri, jew mit-tnejn, tista’ biss tin[ieb b]ala prova tal-filjazzjoni f’kaw\a ta’ filjazzjoni.

Kull ma hu me]tie[hija stqarrija mag]mula mir-rikorrent f’att pubbliku. Din l-istqarrija g]adu ma g]amilhiex. Ma tridx wisq flus biex tag]mel din l-istqarrija fil-forma li trid il-li[i, u l-qorti ma tifhimx x’inhuma r-ra[unijiet u l-motivi li \ammew lir-rikorrent milli jag]milha. Ir-rikorrent ma jistax jippretendi illi bla ma g]allinqas jag]mel dak li trid il-li[i jo]loq relazzjoni m]arsa bil-li[i.

Barra minn hekk, il-kuntatti tieg]u mat-tifla, ukoll min]abba l-atte[[jament ostili ta' l-omm, kienu mill-inqas, b'mod illi lanqas *de facto* ma jista' jing]ad illi kien hemm]ajja ta' familja bejn ir-rikorrent u t-tifla.

Madankollu, g]all-g]anijiet ta' din il-kaw\a, u biex ma jing]adx illi din il-qorti `a]]det lir-rikorrent minn rimedju min]abba nuqqas ta' formalità bla ma qieset illi kun`etti, b]al dak ta' "familja", g]andhom tifsira "awtonoma" ta]t il-konvenzjoni wkoll meta ma jitqisux hekk ta]t il-li[i domestika, il-qorti sejra tqis illi r-rikorrent, ukoll jekk la *de facto* u lanqas *de iure* ma g]andu]ajja ta' familja mat-tifla minuri, madankollu g]andu jedd g]all-]olqien ta' dik il-]ajja, u g]alhekk sejra tkompli tqis id-dispo\izzjonijiet ta' l-art. 8 tal-Konvenzjoni biex tara jekk in-nuqqas ta']ru[tal-permess tax-xog]ol huwa bi ksur tal-jedd — ukoll jekk "im[ebbed" — tar-rikorrent ta]t dak l-artikolu.

Jekk, g]ax ma g]andux il-permess me]tie[, ma jistax ja]dem u ma jistax jaqla' flus, ir-rikorrent ma jistax jibqa' hawn Malta u jkollu jinfired — jew, x'aktarx, ma jing]aqadx — mat-tifla li tista' tkun bintu. Dan ifixkel ix-xewqa u l-jedd tieg]u li jifforma]ajja ta' familja mag]ha. I\da mhux kull tfixkil ta' dan il-jedd huwa bi ksur ta' l-art. 8. Dan il-jedd i]alli li jkun hemm ind]il jew tfixkil meta "jkun skond il-li[i u li jkun me]tie[f'so`jetà demokratika fl-interessi tas-sigurtà nazzjonali, sigurtà pubblika jew il-[id ekonomiku tal-pajji\, biex ji[i evitat id-di\ordni jew l-eg]mil ta' delitti, g]all-protezzjoni tas-sa]]a jew tal-morali, jew g]all-protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta']addie]or".

Mela, biex ma jkunx bi ksur tal-Konvenzjoni, it-tfixkil jew ind]il irid ikun:

1. skond il-li[i; u
2. me]tie[f'so`jetà demokratika:

a. fl-interess tas-sigurtà nazzjonali, jew sigurtà pubblika jew il-[id ekonomiku tal-pajji\; jew

b. biex ji[i evitat id-di\ordni jew l-eg]mil ta' delitti; jew

c. g]all-protezzjoni tas-sa]]a jew tal-morali; jew

d. g]all-protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta']addie]or.

Il-]tie[a li jinkiseb permess biex min ma hux `ittadin ta' Malta jkun jista' ja]dem f'Malta jo]ro[mil-li[i, *viz.* l-art. 11 ta' l-Att dwar l-Immigrazzjoni [Kap. 217]:

11. (1) Hija kondizzjoni mifhuma ta’ kull permess [biex tin\el u tibqa’ Malta] mog]ti li xi persuna skond l-artikolu 6(1)(*a*) jew, salvi d-disposizzjonijiet tat-Taqsima III, ta’ permess g]al residenza ma]ru[lil xi persuna skond l-artikolu 7(1) li dik il-persuna ma g]andhiex f’Malta te\er`ita xi professjoni jew xog]ol jew ikollha kariga jew tkun impjegata minn xi persuna o]ra jew tkun fin-negozju ming]ajr li`enza ming]and il-Ministru.

(2) Hija kondizzjoni mifhuma ta’ kull permess mog]ti lil xi persuna skond il-paragrafu (*b*) jew esti\ skond l-artikolu 6(1)(`) li dik il-persuna ma g]andhiex f’Malta te\er`ita xi professjoni jew xog]ol jew ikollha kariga jew tkun impjegata minn xi persuna o]ra ming]ajr li`enza ming]and il-Ministru.

(3) Il-Ministru jista’ jag]ti li`enza g]al xi wie]ed mill-iskopijiet imsemmija fis-subartikolu (1) jew (2) g]al dak il-perijodu u ta]t dawk il-kondizzjonijiet kif jidhirlu xieraq u hu jista’ f’kull \mien i]assar jew jibdel il-kondizzjonijiet ta’ kull li`enza tali.

Il-]tie[a g]al permess hija g]alhekk skond il-li[i. Fadal li naraw jekk hix “me]tie[a f’so`jetà demokratika” g]al xi wie]ed mill-g]anijiet imsemmija fl-art. 8 tal-Konvenzjoni.

Il-]tie[a li, biex ikunu jistg]u ja]dmu, barranin ikollhom permess hija [ustifikata fl-interess tal-[id ekonomiku tal-pajji\. Fil-ka\ ta’ **Beharrab kontra l-Olanda**[10], il-Qorti Ewropea kienet osservat illi meta pajji\ jag]mel restrizzjonijiet fuq id-dritt ta’ barranin li ja]dmu, “*the legitimate aim pursued was the preservation of the country’s economic well-being within the meaning of paragraph 2 of Article 8 … … …: the Government were in fact concerned, because of the population density, to regulate the labour market”*.

Huwa wkoll [ustifikat “biex ji[i evitat id-di\ordni jew l-eg]mil ta’ delitti” illi l-intimati jkunu jridu l-fehma tal-Kummissarju tal-Pulizija dwar l-im[ieba ta’ dak li f’ismu jintalab il-permess, sabiex, wara li jqisu l-kondotta tieg]u, jaraw jekk hux il-ka\ li l-permess jing]ata.

G]andu jing]ad ukoll illi, effettivament, fil-ka\ tallum l-intimati ma `a]dux il-permess i\da biss riedu li jit]arsu kondizzjonijiet li r-rikorrent baqa’ ma]arishomx, *viz.* illi

[10] Ka\ nru 3/1987/126/177.

jipprodu`i d-dokumenti me]tie[a. Jekk huwa le[ittimu, u proporzjonat g]all-interessi m]arsa, li barranin ikunu je]tie[u permess biex ikunu jistg]u ja]dmu, huwa daqstant ie]or le[ittimu u proporzjonat illi l-awtoritajiet ikunu jridu li jing]ataw l-informazzjoni me]tie[a qabel ma jibdew iqisu t-talba g]all-]ru[tal-permess.
Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, ma kien hemm ebda ind]il li ma hux le[ittimu u [ustifikat fl-e\er`izzju tad-dritt tar-rikorrent g]al rispett g]all-]ajja familjari.

Dwar il-Jedd g]al Rimedju Domestiku Effettiv

Ir-rikorrent qieg]ed ig]id li kien im`a]]ad minn rimedju effettiv bi ksur ta' l-art. 13 tal-Konvenzjoni:

Kull min ikollu miksura d-drittijiet u l-libertajiet tieg]u kontemplati f'din il-Konvenzjoni g]andu jkollu rimedju effettiv quddiem awtorità nazzjonali g]alkemm dak il-ksur ikun sar minn persuni li jkunu qed ja[ixxu f'kariga uffi`jali.

Qieg]ed ig]id illi nkiser dan l-artikolu kemm g]ax it-tariffa biex jifta] kaw\a kostituzzjonali hija g]olja wisq, u wkoll g]ax "ma je\istux mezzi fil-li[ijiet tag]na sabiex ji[u sfidati u kontestati l-*immigration policies* f'pajji\na".
Il-qorti tqis dan l-ilment b]ala wie]ed g]al kollox frivolu.
L-ispejje\ biex ir-rikorrent feta] din il-kaw\a kienu ta' tlieta u disg]in lira (Lm93), fosthom xi spejje\ \ejda g]ax]arrek \ew[intimati — il-Prim' Ministru u l-Kummissarju tal-Pulizija — bla ma kien me]tie[. Din \gur ma tistax titqies xi spi\a e\orbitanti, meta lanqas ma hija bi\\ejjed biex tag]mel tajjeb imqar g]all-ispejje\ amministrattivi biex setg]et tinstema' l-kaw\a.
Barra minn hekk, kif sewwa osservaw l-intimati fin-nota tag]hom tal-10 ta' Settembru 2003, ma hemm xejn fil-li[i li j\omm lir-rikorrent milli jitlob, u, jekk juri *probabilis causa litigandi*, jikseb g]ajnuna legali.
L-allegazzjoni illi "ma je\istux mezzi fil-li[ijiet tag]na sabiex ji[u sfidati u kontestati l-*immigration policies* f'pajji\na" hija wkoll wa]da fierg]a. Il-formulazzjoni tal-politika tal-pajji\ hija m]ollija f'idejn l-esekuttiv, mhux f'idejn il-qrati. Il-qorti g]andha biss is-setg]a li tara li, fit-te]id ta' de`i\jonijiet amministrattivi, ma tinkisirx il-li[i, u f'dak il-ka\ tag]ti rimedju ta]t l-art. 469A tal-Kodi`i ta' Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili, i\da ma tistax tiddetta x'g]andha tkun il-politika nazzjonali.  Jekk, kif irid ir-rikorrent, din il-qorti tie]u s-setg]a li tinda]al fit-te]id ta' de`i\jonijiet ta' politika

nazzjonali, kemm dwar l-immigrazzjoni kif ukoll dwar]wejje[o]ra, tkun qieg]da tmur kontra l-prin`ipju kostituzzjonali fondamentali li jrid illi t-tliet setg]at ta' l-istat — is-setg]a le[islattiva, dik esekuttiva u dik [udizzjarja — ikunu fdati f'idejn organi differenti fl-interess tal-]arsien ta' l-istess libertajiet li jrid ir-rikorrent. G]alhekk ma hux kon`epibbli illi individwu, aktar u aktar wie]ed barrani, ikollu dritt fondamentali g]al mezz [udizzjarju biex "jisfida u jikkontesta" l-politika tal-pajji\ dwar immigrazzjoni.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti ma ssib ebda ksur tal-jedd g]al rimedju effettiv.

Dwar il-Jedd g]al }arsien tat-Tgawdija tal-Proprjetà

Ir-rikorrent qieg]ed jilmenta wkoll illi, meta ma ng]atax il-permess biex ja]dem, itte]ditlu proprjetà tieg]u, bi ksur ta' l-art. 37 tal-Kostituzzjoni:

37. (1) Ebda proprjetà ta' kull xorta li tkun ma g]andu jittie]ed pussess tag]ha b'mod obbligatorju, u ebda interess fi jew dritt fuq proprjetà ta' kull xorta li tkun ma g]andu ji[i miksub b'mod obbligatorju … … …

u ta' l-art. 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni:

Kull persuna naturali jew persuna morali g]andha dritt g]at-tgawdija pa`ifika tal-possedimenti tag]ha. }add ma g]andu ji[i pprivat mill-possedimenti tieg]u ]lief fl-interess pubbliku u bla ]sara tal-kundizzjonijiet provduti bil-li[i u bil-prin`ipji [enerali tal-li[i internazzjonali.

I\da d-disposizzjonijiet ta' qabel ma g]andhom b'ebda mod inaqqsu d-dritt ta' Stat li jwettaq dawk il-li[ijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-u\u ta' proprjetà skond l-interess [enerali jew biex ji\gura l-]las ta' taxxi jew kontribuzzjonijiet o]ra jew pieni.

Huwa minnu illi li`enza biex te\er`ita professjoni titqies, g]all-g]anijiet tad-dispo\izzjonijiet dwar drittijiet fondamentali, fost il-beni ta' l-individwu.

Dan ma jfissirx i\da illi l-beni, g]ax im]arsa ta]t il-Kostituzzjoni u ta]t il-Konvenzjoni, huma perpetwi. Tmiem ta' enfitewsi temporanja jew ta' u\ufrutt meta jag]laq i\-\mien ma hux te]id tal-beni bi ksur ta' dawk il-li[ijiet; l-istess, ma hemm ebda ksur tal-li[i meta jintemm permess mog]ti g]al sena g]ax tkun g]addiet dik is-sena. L-ilment tar-rikorrent ma hux g]ax kien itte]idlu l-permess wara li tilef l-impjieg tieg]u (meta, allura, il-permess ma kien ikun jiswa xejn, ladarba ma kellux min i]addmu) i\da g]ax ma

ng]atalux permess [did issa li sab lil]add ie]or lest li jimpjegah; ma hux ka\ fejn itte]dulu l-beni tieg]u i\da ka\ fejn ma ng]atax]a[a [dida li xtaq.
Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, ma hemm ebda ksur tal-jedd g]at-tgawdija tal-proprjetà.
Dwar il-Jedd g]al }arsien minn Diskriminazzjoni
Fl-a]]arnett ir-rikorrent qieg]ed ig]id li saret diskriminazzjoni kontra tieg]u bi ksur ta’ l-art. 45 tal-Kostituzzjoni:
45. (1) Bla]sara g]ad-disposizzjonijiet tas-subartikoli (4), (5) u (7) ta’ dan l-artikolu, ebda li[i ma g]andha tag]mel xi disposizzjoni li tkun diskriminatorja sew fiha nnifisha jew fl-effett tag]ha.
u l-art. 14 tal-Konvenzjoni:
It-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati f’din il-Konvenzjoni g]andha ti[i assigurata ming]ajr diskriminazzjoni g]al kull ra[uni b]alma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, reli[jon, opinjoni politika jew opinjoni o]ra, ori[ini nazzjonali jew so`jali, asso`jazzjoni ma’ minoranza nazzjonali, proprjetà, twelid jew *status* ie]or.
Id-diskriminazzjoni qieg]da ssir g]ax waqt li missirijiet maltin ma je]tie[u ebda permess biex ja]dmu, il-li[i trid illi barranin jiksbu permess qabel ma ja]dmu.
L-art. 45 tal-Kostituzzjoni ma jg]oddx g]all-ka\ tallum g]ax is-subartikolu (4)(*b*) ig]id espressament illi:
(4) Is-subartikolu (1) ta’ dan l-artikolu ma g]andux jg]odd g]al xi li[i safejn dik il-li[i tipprovdi -
(*b*) dwar persuni li ma jkunux `ittadini ta’ Malta;
G]alhekk il-qorti sejra tqis dan l-ilment biss ta]t l-art. 14 tal-Konvenzjoni.
Ir-rikorrent qieg]ed ig]id illi qieg]ed jing]ata trattament ag]ar minn]addie]or min]abba l-“ori[ini nazzjonali” tieg]u, g]ax filwaqt li missirijiet maltin jistg]u ja]dmu f’Malta, u hekk joqog]du]dejn uliedhom, ming]jar]tie[a ta’ permessi, hu ma jistax ja]dem ming]ajr dak il-permess.
Il-]arsien kontra diskriminazzjoni ma jolqotx kull forma ta’ diskriminazzjoni, i\da biss diskriminazzjoni fit-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati fil-Konvenzjoni stess. G]alkemm ma hux me]tie[li r-rikorrent juri l-ksur ta’ xi dritt ie]or im]ares ta]t il-Konvenzjoni, irid juri illi d-diskriminazzjoni se]]et fl-ambitu tat-tgawdija ta’ jedd im]ares ta]t il-Konvenzjoni.

Mhux kull differenza fit-trattament bejn individwi hija diskriminazzjoni bi ksur ta’ l-art. 14: irid jintwera wkoll illi ma hemm ebda [ustifikazzjoni o[[ettiva g]ad-differenza fit-trattament:

60. The Court recalls that Article 14 (art. 14) affords protection against discrimination, that is treating differently, without an objective and reasonable justification, persons in "relevantly" similar situations. For a claim of violation of this Article to succeed, it has therefore to be established, *inter alia*, that the situation of the alleged victim can be considered similar to that of persons who have been better treated.[11]

Fil-ka\ ta’ **Abdulaziz kontra r-Renju Unit**[12] il-Qorti Ewropea qablet ma’ l-opinjoni tal-Kummissjoni illi:

Most immigration policies — restricting, as they do, free entry — differentiated on the basis of people's nationality, and indirectly their race, ethnic origin and possibly their colour. Whilst a Contracting State could not implement "policies of a purely racist nature", to give preferential treatment to its nationals or to persons from countries with which it had the closest links did not constitute "racial discrimination".[13]

Li pajji\ jag]ti preferenza li`-`ittadini tieg]u f’dak li g]andu x’jaqsam ma’ opportunitajiet ta’ xog]ol hija diskriminazzjoni li g]aliha hemm [ustifikazzjoni o[[ettiva. ~ittadin u barrani ma humiex “*in "relevantly" similar situation*s”, u g]alhekk ma hux ksur ta’ dan l-artikolu jekk ma jing]atawx l-istess trattament.

Il-qorti g]alhekk ma ssib li kien hemm ebda diskriminazzjoni kontra r-rikorrent bi ksur ta’ l-art. 14 tal-Konvenzjoni.

Konklu\joni

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti, wara li te]les lill-Prim’Ministru u lill-Kummissarju tal-Pulizija mill-]arsien tal-[udizzju, bl-ispejje\ kontra r-rikorrent, ti`]ad it-talbiet kollha tar-rikorrent billi ma ssib li kien hemm ebda ksur tad-drittijiet imsemmija fir-rikors.

L-ispejje\ kollha tal-kaw\a g]andu j]allashom ir-rikorrent.

---

11 **Fredin kontra l-Isvezja** (Nru 1), ka\ nru 29/1989/189/249.

12 Ka\ nru 15/1983/71/107-109.

13 Para. 84 *et seq*.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------